

SPIS TREŚCI

Wstęp	7
-------------	---

CZĘŚĆ I. W KRĘGU ZAINTERESOWAŃ BADAWCZYCH PEDAGOGIKI SPOŁECZNEJ

Myśl przewodnia – wychowanie zintegrowane – wywiad z Profesorem Edmundem Trempałą	15
--	----

ZBIGNIEW KWIECIŃSKI, Opinia o kandydacie do pierwszego tytułu <i>doktora honoris causa</i> Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego ..	39
---	----

ANDRZEJ RADZIEWICZ-WINNICKI, Opinia o całokształcie dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego Prof. zw. dr. hab. Edmunda Trempały w związku z uchwałą Senatu Akademii Bydgoskiej im. Kazimierza Wielkiego z dnia 30.10.2001 o wszczęciu postępowania w sprawie nadania tytułu <i>doktora honoris causa</i>	42
--	----

KRYSTYNA MARZEC-HOLKA, Współczesne dylematy „dobra wspólnego” inspiracją zmiany edukacyjnej i społecznej Profesora Edmunda Trempały	55
---	----

TADEUSZ PILCH, Szkic o narodzinach i rozwoju polskiej pedagogiki społecznej	72
--	----

BARBARA SMOLIŃSKA-THEISS, WIESŁAW THEISS, Edmunda Trempały idea szkoły otwartej na rodzinę – brakujące ogniwo reformy edukacji ...	86
---	----

TERESA HEJNICKA-BEZWIŃSKA, Myślenie o praktyce (wychowania/edukacji) jako problem pedagogiczny	105
---	-----

MIKOŁAJ WINIARSKI, Szkoła środowiskowa Profesora Edmunda Trempały – jej perspektywność i progresywność	117
---	-----

MARIUSZ CICHOSZ, Pedagogika społeczna w ujęciu Edmunda Trempały – poglądy – koncepcje – kierunki poszukiwań	136
HALINA GUZY-STEINKE, Edukacja teatralna w przestrzeni edukacji kulturalnej	148
ANNA RUTKOWSKA, Stowarzyszenia rozwoju wsi – lokalne siły społeczne i szkoła środowiskowa	160
CZĘŚĆ II. PROFESOR EDMUND TREMPAŁA WE WSPOMNIENIACH UCZNIÓW I WSPÓŁPRACOWNIKÓW	
ROMAN OSSOWSKI, Edmund Trempała – okruchy wspomnień	175
JERZY MODRZEWSKI, Wspomnienie o profesorze i rektorze Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy – Edmundzie Trempale	180
MARIA DEPTUŁA, Jak rozwija się jedna z „gałązek” szkoły naukowej Profesora Edmunda Trempały?	188
ROMAN LEPPERT, Profesor Edmund Trempała jako wykładowca	201
TERESA SOŁTYSIAK, ADAM MUSIELEWICZ, Profesor Edmund Trempała jako autorytet naukowca, nauczyciela i twórcy uniwersytetu	204
Ostatni list Stanisława Kawuli wraz z recenzją książki E. Trempały, <i>Środowisko ucznia a wyniki pracy w szkole</i> , oprac. ANNA RUTKOWSKA.	216
Spotkanie poświęcone pamięci profesora Edmunda Trempały (1927-2011)	225
Noty o autorach	245

WSTĘP

Istorię Uczelni tworzą ludzie. Zazębiają się w niej ludzkie losy, tworząc jakość, która potrafi przetrwać, przekształcać się, rozwijać w nowych, nieprzewidywanych kierunkach. Potrzebny jest jedynie Ktoś, kto potrafi zmobilizować do działania, kto wskazuje nowe perspektywy, kto wykracza poza terażniejszość i przekonuje o tym, by nie bać się nowych wyzwań, bo są one możliwe i konieczne. Ktoś, kto scala i mobilizuje społeczność akademicką.

W środowisku bydgoskim taką Osobą był Profesor Edmund Trempała, organizator Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy, która stała się Akademią Bydgoską, by wreszcie osiągnąć status Uniwersytetu. Na każdym etapie rozwoju Uczelni aż do powstania Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego Profesor Edmund Trempała był obecny i miał w nim swój udział.

Edmund Trempała był znaczącym w środowisku naukowym pedagogiem społecznym. Jego zainteresowania badawcze związane z oświatą, edukacją równoległą, szkołą środowiskową czy rolą wychowawcy w procesie wychowania stały się inspiracją dla poszukiwań badawczych młodych pedagogów.

Książka jest wyrazem szacunku dla Osoby Profesora i jego dokonań, okazją do wspomnień o spotkaniach, które utkwiły nam w pamięci. Autorami zamieszczonych w publikacji tekstów są wieloletni przyjaciele Profesora, pedagodzy z różnych ośrodków akademickich w Polsce, z którymi Profesor przez wiele lat współpracował, tworząc empiryczne i teoretyczne podstawy polskiej pedagogiki

społecznej. Niniejszy zbiór zawiera teksty autorstwa uczniów Profesora, którzy pod Jego opieką zdobywali kolejne stopnie i tytuły naukowe, a także wspomnienia współpracowników, z którymi wspólnie rozbudowywali Wydział Pedagogiki i Psychologii UKW. Przyjęty charakter publikacji pozwolił na umieszczenie obok siebie wypowiedzi o charakterze laudacyjnym, wspomnieniowym, artykułów teoretycznych związanych z zainteresowaniami autora, jak również wypowiedzi samego Profesora Edmunda Trempały.

Tekstem wprowadzającym jest wywiad narracyjno-biograficzny, przeprowadzony z Profesorem w 2003 roku przez prof. dr. hab. Andrzeja Bogaja i prof. dr. hab. Stefana M. Kwiatkowskiego, zamieszczony w pracy pt. *Pedagodzy o sobie i o pedagogice* (red. A. Bogaj, S.M. Kwiatkowski, Warszawa IBN, 2003). Profesor w prezentowanej narracji analizuje, przez pryzmat podmiotowych i indywidualnych doświadczeń oraz przeżyć uwikłanych w kontekst społeczny, kategorie doświadczeń z obszaru swojej pracy nauczyciela, organizatora, naukowca, procesu tworzenia środowiska pedagogów w Bydgoszczy. Odnosi się również do własnych wątpliwości, które są nieodłącznym elementem pracy nauczyciela, do swojej pracy w Bydgoskim Towarzystwie Naukowym. W wywiadzie Profesor określa zarys własnych zainteresowań badawczych i sposób ich realizacji, relacjonuje i ocenia doświadczenia zdobywane w kierowaniu ogólnopolskim problemem węzłowym. (1981-1985) Omawia założenia prowadzonych przez siebie badań z zakresu szkoły środowiskowej, edukacji równoległej oraz uzyskane z badań wyniki. Podkreśla także znaczenie i rangę pedagogiki społecznej jako dyscypliny akademickiej. W wywiadzie tym znajduje się także przesłanie Profesora do nauczycieli.

Senat Akademii Bydgoskiej w 2002 roku uhonorował Profesora Edmunda Trempałę pierwszym w tej uczelni zaszczytnym tytułem *doktora honoris causa*. W prezentowanym zbiorze zamieszczone zostały opinie o całokształcie dorobku naukowego, dydaktycznego oraz organizacyjnego Profesora Edmunda Trempały, przygotowane przez recenzentów, znakomitych, znaczących dla rozwoju dyscypliny przedstawicieli nauk społecznych w ten sposób uczestniczących w postępowaniu o nadanie tytułu: prof. dr. hab. Zbigniewa Kwiecińskiego i prof. dr. hab. Andrzeja Radziewicza-Winnickiego.

Zamieszczone w publikacji teksty można podzielić na dwie zasadnicze części; pierwsza zawiera teksty łączące obszary zainteresowań badawczych Profesora i autora artykułu, natomiast w drugiej części znajdują się wypowiedzi – wspo-

mnienia o relacjach i spotkaniach z Profesorem, jego wkładzie w rozwój naukowy autorów, współpracy na płaszczyźnie naukowej i organizacyjnej.

Profesor Krystyna Marzec-Holka w tekście poświęconym pamięci Mistrza pt. *Współczesne dylematy „dobra wspólnego” inspiracją zmiany edukacyjnej i społecznej Profesora Edmunda Trempały* analizuje kategorię „dobra wspólnego” w szerokim kontekście teoretycznym filozofii politycznej i myśli socjologicznej, odwołując się do A. Etzioniego, J. Szackiego, J. Habermasa, J. Lipca, A. Radziewicz-Winnickiego czy A. Jasińskiej-Kani. W przekonaniu autorki dzieła dokonania Profesora Edmunda Trempały lokują się w pełni w kategorii dobra wspólnego, wartości zbiorowej wspólnot ludzkich, które posiadają szanse i możliwości na rozwój edukacji i wychowania oraz zaspokajanie indywidualnych potrzeb społeczności.

Profesor Tadeusz Pilch, przyjaciel E. Trempały, w artykule *Szkice o narodzinach i rozwoju polskiej pedagogiki społecznej* analizuje metaforyczne drzewo genealogiczne polskiej pedagogiki społecznej. Pokazuje trudną i różnorodną drogę kształtowania się dyscypliny akademickiej, ośrodków naukowych i ludzi zasłużonych dla jej rozwoju. Jednym z odrębnych „konarów drzewa” jest szkoła i uczniowie Edmunda Trempały.

Profesor Barbara Smolińska-Theiss i profesor Wiesław Theiss, reprezentujący środowisko warszawskich pedagogów społecznych, wieloletni przyjaciele naszego Mistrza, w swoim współautorskim artykule pt. *Edmunda Trempały idea szkoły otwartej na rodzinę – brakujące ogniwo reformy edukacji*, analizują polityczne, społeczne i edukacyjne uwarunkowania reformy edukacji wprowadzonej w latach 90. XX wieku oraz zmiany w systemie edukacji, które w wyniku jej wprowadzenia nastąpiły. Szczególne znaczenie dla funkcjonowania współczesnej szkoły autorzy przypisują zasadom subsydiarności i solidarności.

Profesor Teresa Hejnicka-Bezwińska, w tekście pt. *Myślenie o praktyce (wychowania/edukacji) jako problemie pedagogicznym* analizuje historyczny kontekst powstawania terminu praktyka edukacyjna. Znalazły się tutaj analizy koncepcji człowieka i zmian w jego rozumieniu zachodzących w pedagogice, jak również nowych, trudnych dla niej wyzwań w „wątpiącym” świecie współczesnym.

Do obszaru zainteresowań naukowych E. Trempały nawiązał profesor Mikołaj Winiarski w artykule pt. *Szkoła środowiskowa Profesora Edmunda Trempały – jej*

prospektywność i progresywność, w którym wszechstronnie analizuje ideę szkoły środowiskowej rozwijanej przez Profesora. Analizy osadzające zagadnienie w koncepcjach teoretycznych, jak również w uwarunkowaniach społeczno-politycznych dają obraz zarówno okoliczności, w jakich powstawała koncepcja szkoły środowiskowej, jak również wskazują na potencjał teoretyczny i praktyczny owej idei w czasach współczesnych.

Dr hab. Mariusz Cichosz prof. UKW, w szkicu pt. *Pedagogika społeczna w ujęciu Edmunda Trempały – poglądy – koncepcje – kierunki poszukiwań* pisze o kierunkach rozwoju myśli naukowej Profesora, podkreślając szczególne znaczenie wychowawcy i wychowania w nowoczesnych, niełatwych czasach. Konkluzja, którą autor zakończył swój tekst, wskazuje na potrzebę rekonstrukcji idei zawartych w tekstach Profesora E. Trempały.

Tekst dr hab. Haliny Guzy-Steinke, doktorantki Profesora, *Edukacja teatralna w przestrzeni edukacji kulturalnej*, nawiązuje do dysertacji napisanej pod kierunkiem Profesora i wielu dyskusji poświęconych tej problematyce. Autorka podkreśla znaczenie edukacji przez teatr w procesie wychowania i edukacji.

Artykuł dr Anny Rutkowskiej *Stowarzyszenia rozwoju wsi – lokalne siły społeczne i szkoła w środowisku* koncentruje się na analizie genezy, działania i znaczenia w lokalnej społeczności stowarzyszeń zarządzających placówkami edukacyjnymi na wsi, na tworzeniu lokalnych sieci powiązań między instytucjami, organizacjami i grupami pierwotnymi.

W części wspomnieniowej znajduje się tekst profesora Romana Ossowskiego, założyciela i organizatora kierunku psychologii, wieloletniego współpracownika E. Trempały, z którym wspólnie pracowali nad rozwojem uczelni bydgoskiej. Autor wspomina Profesora jako wieloletniego przyjaciela i długoletnią współpracę w środowisku akademickim.

Profesor Jerzy Modrzewski, przedstawiciel Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu oraz szkoły naukowej Stanisława Kowalskiego, w tekście pt. *Wspomnienie o profesorze i Rektorze Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Bydgoszczy – Edmundzie Trempale*, wspomina spotkanie dwóch Profesorów, których łączyły wspólne prace badawcze.

W tej części tekst autorstwa profesor Marii Deptuły pt. *Jak rozwija się jedna z „gałązek” Szkoły Naukowej Profesora Edmunda Trempały?* przedstawia rolę Profesora na drodze odkrywania własnego naukowego potencjału i zdobywania kolejnych stopni naukowych oraz poznawania nowych możliwości badawczych w pedagogice.

Wspomnienie dr. hab. Romana Lepperta, prof. UKW, jednego z wielu uczniów E. Trempały, przedstawia Profesora jako Mistrza, wykładowcę, którego sposób bycia, prowadzenia wykładów wraz z upływem lat autor docenia coraz bardziej.

Artykuł dotyczący kontaktów naukowych, organizacyjnych i osobistych z Edmundef Trempałą pt. *Profesor Edmund Trempała jako autorytet naukowca, nauczyciela i twórcy uniwersytetu* to wspomnienie profesor Teresy Sołtysiak i dr. Adama Musielewicza, o Profesorze jako znaczącej dla współpracowników Osobie. Słowa zawarte w artykule zarówno we wstępie, jak i w jego podsumowaniu wyrażają stosunek autorów tekstu do Profesora w taki sposób, że wszyscy autorzy tego tomu, jak również redaktorzy, mogą się pod nimi podpisać.

Prezentowany tom kończy wspomnienie o współpracy profesora ze Stanisławem Kawulą, opracowany przez dr A. Rutkowską.

W tym miejscu składamy serdeczne podziękowania prof. dr hab. Ewie Syrek za wnikliwą recenzję publikacji.

* * *

Dnia 4 grudnia 2014 roku, w trzecią rocznicę śmierci Profesora (5.12.2011), zespół Katedry Pedagogiki Społecznej, kierowanej przez profesor Krystynę Marzec-Holkę zorganizował seminarium naukowe poświęcone sylwetce Profesora Edmunda Trempały jako nauczyciela, organizatora i Mistrza. Spotkaniu przyświecała idea, iż o pracy Profesora i jego osiągnięciach należy pamiętać, by nadal były one przedmiotem dyskusji i inspiracji naukowych. Pokłosem tego seminarium jest prezentowana publikacja.